

Overweging bij Joh.14:15-25 op 29 mei 2022

Weggaan, dat is de titel van één van de bekendste gedichten van Rutger Kopland. Je ziet het gedicht weleens boven een rouwadvertentie staan, omdat het gaat over de deur dichttrekken achter je bestaan, maar ik vind dat het eigenlijk ook mooi past bij wat Jezus tegen zijn leerlingen zegt wanneer Hij hen voorbereidt op het naderende afscheid.

Het gedicht gaat zo:

Weggaan

*Weggaan is iets anders
dan het huis uitsluipen
zacht de deur dichttrekken
achter je bestaan en niet
terugkeren. Je blijft
iemand op wie wordt gewacht.
Weggaan kun je beschrijven als
een soort van blijven. Niemand
wacht want je bent er nog.
Niemand neemt afscheid
want je gaat niet weg.*

Letterlijk genomen is het natuurlijk onmogelijk wat er in dit gedicht beschreven wordt: “Weggaan kun je beschrijven als een soort van blijven”. Het is immers het één of het ander: je kunt niet weggaan en tegelijkertijd blijven.

Je zou kunnen zeggen dat het gedicht troost wil bieden aan iemand die een verlies heeft geleden, maar dat het wel valse troost is. Dat de dichter de pijn om een afscheid voorgoed probeert te verzachten door te zeggen dat het eigenlijk geen afscheid is. Terwijl het beter zou zijn om de waarheid onder ogen te zien, de leegte en het gemis te voelen. ‘Het beest in de bek te kijken’, zoals dat tegenwoordig heet.

Toch zullen de meeste mensen wel aanvoelen wat er bedoeld is met ‘weggaan is een soort van blijven’. Fysiek is iemand er niet meer, maar in je gedachten, in je hart en zelfs in de dingen om je heen die je aan hem of haar herinneren, is die ander er nog wel en leeft voort. Voor sommigen wellicht zo sterk dat het is alsof ze de ander nog horen. Niet ‘uit het oog uit het hart’, maar eerder ‘onbereikbaar nabij’. Ook zo’n kwellende tegenstelling.

Jezus bereidt zijn leerlingen voor op het naderende afscheid op de avond waarop ze samen de Pesachmaaltijd hebben gehouden.

Later die avond wordt Hij gevangengenomen en voordat het opnieuw avond wordt, zal Hij worden veroordeeld en gekruisigd. Jezus, die de dood tegemoet gaat, kondigt aan dat Hij hen zal verlaten. Eerder in dit hoofdstuk ging het daar ook al over. De discipelen waren toen geschokt en ze gingen ertegenin. Je kunt dat verzet zien als een uiting van liefde. Als je veel van iemand houdt of als iemand veel voor je betekent, zou je die ander wel altijd bij je willen houden.

Het doet dan pijn om afscheid te moeten nemen. Om los te laten. De pijn en het verdriet om afscheid voorgoed is de prijs van de liefde die we voor iemand voelen.

Op die avond voor het afscheid vat Jezus nog eens samen waar het Hem om te doen was. Ten eerste zegt Hij: “Als je mij liefhebt, houd je dan aan de geboden”. En die geboden, daarmee bedoelt Hij niet een heel wetboek van regels en voorschriften. Eerder op diezelfde avond zei Hij: “Een nieuw gebod geef ik jullie: heb elkaar lief. Zoals ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie elkaar liefhebben”.

Met andere woorden: “Straks ben ik er niet meer en dan is het aan jullie. En ik vertrouw erop dat jullie het kunnen. En eigenlijk is daar maar een ding bij nodig: doe zoals ik het heb gedaan: heb elkaar lief zoals ik jullie heb liefgehad”.

Ten tweede belooft Hij de Vader te vragen een andere pleitbezorger te zenden, de Geest van waarheid. Andere vertalingen spreken niet van pleitbezorger, maar van Trooster. Er staat letterlijk ‘iemand die erbij geroepen wordt’, die erbij geroepen wordt om steun te bieden, iemand die aan jouw kant staat, die je verdedigt zoals een advocaat dat doet die voor je pleit. En natuurlijk is dat troostend, wanneer je er niet alleen voor staat. Jezus zal er niet meer zijn, maar we staan er niet alleen voor, want er is de Heilige Geest de Trooster, de Parakleet. Zoals Paulus het zo treffend zegt in zijn brief aan de Romeinen: “De Geest helpt ons in onze zwakheid; wij weten immers niet wat we in ons gebed tegen God moeten zeggen, maar de Geest zelf pleit voor ons met woordloze zuchten”.

En ten derde zegt Jezus dan: “Ik laat jullie niet als wezen achter”

“Nu ben ik wees” zei een vriend van me, toen onlangs, kort na elkaar, allebei zijn ouders waren overleden. “Nu ben ik wees”, zo ervaren veel mensen dat als ze ouderloos worden, zelfs wanneer ze al jaren op eigen benen staan, in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en misschien zelf al volwassen kinderen hebben. “Nu ben ik wees”. Er is niemand meer boven me, geen vader, geen moeder meer om raad aan te vragen, niemand meer op wie ik altijd terug kan vallen. Zelfs als je geen goede band met je ouders had, ook dan kan er een gevoel van gemis zijn, om wat had kunnen zijn en nu definitief niet meer mogelijk is. Je bent ouderloos, wees.

Meestal denken we bij het woord wees natuurlijk niet aan een volwassene maar aan een kind zonder ouders, een weeskind.

Het lijkt dan ook een beetje vreemd dat Jezus tegen volwassen mannen, die niet zijn kinderen zijn, sommigen zelfs ouder dan Hij, zegt dat Hij hen niet als wezen zal achterlaten.

De discipelen zijn geen kinderen, toch spreekt Jezus hen wel als kinderen aan. Eerder noemt Hij hen zelfs letterlijk kinderen. Misschien omdat ze nog maar in de kinderschoenen staan van het volgeling van Jezus zijn. Drie jaar lang hebben ze met Jezus opgetrokken. Ze hebben geluisterd naar zijn preken en de gelijkenissen die Hij vertelde, de discussies meegemaakt die Hij had met Schriftgeleerden en Farizeeën en ze hebben zelf ook vragen gesteld en ze hebben gezien hoe Hij omging met mensen waarmee niemand te maken wilde hebben en hoe Hij mensen genas.

En nu is de tijd gekomen dat ze zelf verder moeten gaan op de weg van het geloof zonder Hem.

Zoals ik al zei, zijn er meerdere kanten aan wees zijn.

De ene kant is die van het verlies en het gemis. Van terugkijken op wat geweest is en nooit meer zal zijn.

In de bijbel staan de wezen samen met weduwen en vreemdelingen in het telkens terugkerende rijtje van mensen die altijd onder de bescherming van de God van Israël staan. De Eeuwige ziet dat zij een pleitbezorger nodig hebben en roept op hen tot hun recht te laten komen.

De discipelen worden *niet* als wezen achtergelaten, *niet* als mensen die hulp nodig hebben, maar die zich op anderen richten en zich voor hen inzetten. In de voetsporen van Jezus.

Nee, ‘weggaan is een soort van blijven’ is, in het geval van Jezus, geen valse troost. Het is ook geen excuus om te gaan zitten wachten tot Hij terugkomt, maar juist een aansporing om in zijn geest verder te gaan, uit liefde voor Hem en onze medemensen. Met geestkracht te leven de toekomst tegemoet, kome wat komt.

Over die actieve manier van wachten schreef Mariska van Beusichem:

Je zou toch terugkomen? / Ik heb lang op je gewacht.

Elke zondag zat ik in de kerk. / Elke avond lag ik op mijn knieën voor mijn bed.

....

Ik grinnikte zachtjes in mijzelf als ik mij de schrik voorstelde op de valse tronies van onrechtplegers en geweldenaars wanneer jij in alle heerlijkheid voor hun ogen zou verschijnen.

Maar waar blijf je nou?? / O, wacht, er wordt gebeld.

Een vreemdeling aan de deur. / Hij vraagt om onderdak.

Een vrouw aan de deur. / Zij vraagt om troost.

Een kind aan de deur. / Het vraagt om eten.

Ik heb geen tijd meer/ om nog langer op jou te wachten.

Er is werk aan de winkel. / Er moet liefde gedaan,/ dat heb je zelf gezegd!

Het vuur dat jij in mij ontstoken hebt,/ laait plotseling op

en in de vlammen zie ik jouw gezicht.

Goddank! Je bent terug!

Wachten is niet afwachten, stil zitten, niks doen.

Nee, het wachten gaat gepaard met doen....in de Geest van Jezus verdergaan,

Het doen zoals Jezus deed: delen van liefde, die daardoor meer wordt.

‘Ik zal jullie niet als wezen achterlaten, Ik kom terug’.

Amen